



Alişan BULAN*
Gümrük Muayene Memuru

Transit Rejiminde İdari Para Cezası ve **Kaçakçılık**

TRANSİT REJİMİNDE BEYANA GÖRE FARKLI ÇIKAN EŞYA İLE İLGİLİ OLARAK GÜMRÜK KANUNUNUN 235/5 MADDESİNİN VE KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNUNUN UYGULAMASI

Transit Rejim beyanında bulunularak Ülkemize giriş yapan araçlarda bulunan eşyada beyana göre farklılık tespit edilmesi halinde;

1. Belirgin bir şekilde farklı cinsteki eşyanın ayrımı,
2. Gümrük Kanunu'na göre uygulanacak cezayı oluşturan gümrüklenmiş değer ve eşya kıymetinin tespiti,
3. Gümrük Kanunu'na göre ceza uygulanacak kişilerin tespiti,
4. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na göre haklarında takibat gerçekleştirilecek kişilerin tespiti,

hususlarında uygulamada birliğin sağlanması ile doğru değerlendirme yapılması, Yargı Merciiine intikal eden olayların gümrük idaresinin lehine neticelenmesinde büyük önem arz etmektedir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 235 inci maddesinin 5 inci fıkrasının "Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve transit rejim beyanında bulunulan serbest dolaşımda olmayan eşyanın, beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı cinsteki eşya olduğunun tespiti halinde, farklı çıkan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir" hükmü gereğince ceza tatbiki için farklı çıkan eşyanın "beyan edilenden belirgin bir şekilde farklı olma" şartını taşıyıp taşımadığı uygulamada en önemli kriterdir. Bu şartın uygulanmasında ortaya çıkan farklılıkları bertaraf etmek üzere Gümrük Yönetmeliğinde 01.08.2017 tarihli, 30141 sayılı Resmi Gazete'de yapılan değişiklikle Yönetmeliğin 243 üncü maddesinde "Belirgin bir şekilde farklı cinsteki eşya" ayrımının nasıl yapılacağı açıklanmıştır. Söz konusu maddede "...beyan edilenden açıkça farklı olduğu tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın kolayca anlaşılabilen ve gümrük vergileri ve/veya ticaret politikası önlemleri açısından farklılık oluşturan eşya, belirgin bir şekilde farklı cinsteki eşya olarak kabul edilir..." denilmektedir.

Gümrük Kanunu ve Yönetmeliğinin ilgili maddelerinin hükümleri her ne kadar açık olsa bile; beyana göre farklı olan eşya çok değişik hallerde karşımıza çıkabilmektedir. Örnek verilecek olursa; beyana göre miktar olarak aynı cins eşyanın fazla çıkması, beyan edilen eşyanın tam olup ilave olarak beyan edilmeyen (beyan harici) farklı eşya bulunması, eşyanın tümünün farklı cinsteki olması, eşyanın miktar olarak beyan edilen kadar olması ancak bir kısmının farklı cinsteki olması vb..

Bu sebeple mevzuat hükümlerinin uygulanmasına açıklık getirmek üzere Gümrükler Genel Müdürlüğü'nce 2014/21 sayılı genelge yayımlanmıştır. Söz konusu genelgede; Gümrük idaresine sunulan transit belgesine konu eşya araç içerisinde tam olarak bulunsa bile araca ilişkin beyanın bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği, aynı zamanda araçta yalnızca bu beyana konu eşyanın yer aldığı, bunun dışında başkaca bir eşyanın bulunmadığının da beyan edildiğinin anlaşılması gerektiği belirtilerek, beyan edilen eşya beyan edildiği şekliyle araçta

bulunsa bile bu eşyadan başka bir eşya olması halinde, fazla olan eşyanın belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya olması kaydıyla Gümrük Kanunu'nun 235 inci maddesinin 5 inci fıkrası hükümlerinin uygulanmasının gerektiği belirtilmiştir.

Burada yine beyana göre farklı olduğu tespit edilen eşyanın, Gümrük Yönetmeliğinin 243 üncü maddesinde belirtilen şartlarda "belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya" olup olmadığı en önemli etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 03.02.2017 tarihli, 22389864 sayılı tasarruflu yazısında ise "transit rejimi beyanına konu olan ve beyan edilen eşyaya ilişkin tespit edilecek miktar farklılıkları da Gümrük Kanununun 235/5 inci maddesinin konusuna girmemektedir" denilmektedir.

Transit rejim beyanının kontrolünü yapan muayene memurları; öğrenim gördüğü branş, özel ilgi alanları, aile mesleğinden gelen birikim gibi nedenlerle bazı eşyaya ait özellik, üretim ve teknik bilgilerine sahip olabilirler. Bu ve bunun gibi nedenlerle bu vasıflara sahip olan muayene memurlarının tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın kolayca farklı eşya olduğu tespitini yapabilmeleri, eşyanın "beyan edilenden açıkça farklı olduğunu" göstermemektedir. Örneğin Tekstil Mühendisliği öğrenimi görmüş bir muayene memuru diğer kişilerin ancak tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek duyarak belirleyebileceği hususları, bunlara ihtiyaç duymadan belirleyebilir. Burada esas alınması gereken, farkın herkes tarafından tahlil, teknik inceleme ve araştırmaya gerek olmaksızın kolayca anlaşılabilmesidir.

Bu konuda bir diğer önemli husus olan "gümrük vergileri ve/veya ticaret politikası önlemleri açısından farklılık oluşturan eşya" şartı ile ilgili olarak aynı genelgede "ticaret politikası önlemlerinin, eşyanın ithali ile ilgili hükümlerle belirlenmiş tarife dışı önlemlerin tamamı olarak değerlendirilmesi, ayrıca eşyanın statüsüne ya da menşesine ilişkin beyan sahibince sunulan/sunulacak A.TR, EUR.1, T2 belgesi gibi menşe veya dolaşım evrakının gümrük vergileri ya da ticaret politikası önlemleri bakımından yapılacak değerlendirmelerde dikkate alınması gerektiği", ancak bu belgelerin "beyan harici olarak tespit edilecek eşya için dikkate alınmayacağı" belirtilmiştir.

Gümrük Kanunu'na göre uygulanacak cezaya esas alınan eşya kıymetinin tespiti doğru olarak yapılmadığında, Yargı Mercisine intikal eden ve gümrük idaresi lehine kesinleşebilecek olaylar idare aleyhine neticelenmektedir. Özellikle gözetim uygulamasına tabi eşyada, gözetim kıymeti ceza tahakkukuna esas alınırsa Mahkeme Başkanlıkları Kararlarında "eşya kıymeti Gümrük Kanunu hükümlerine göre belirlenmediğinden" gümrük idaresi aleyhine karar verilmektedirler. Bu sebeple Gümrük Kanunu'nun 3/26 ncı maddesine göre gümrüklenmiş değer "Uluslararası Kıymet Sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti" olduğu hükmüne bağlı kalmak gerekmektedir. Ancak, burada ortaya çıkabilecek önemli hususlardan biri; Transit Rejimi altında beyan edilen eşya için henüz ödenmiş veya ödenecek fiyat belirlenmemiş olabilmesidir. Bu gibi durumlarda; Gümrük idaresince uygun bulunan faturası mevcut eşyada fatura kıymeti, fatura bulunmaması halinde ise Gümrük Kanunu'nun 23 ila 28 inci maddeleri ile Gümrük Yönetmeliğinin 43 ila 52 nci maddeleri kapsa-

mında belirlenen kıymet üzerinden yapılan hesaplama sonucu belirlenen ceza tahakkukları Yargı Mercisinde kabul görmekte ve idare lehine sonuç vermektedir.

Aynı şekilde ceza tahakkukuna esas alınacak gümrüklenmiş değer hesabına katılacak gümrük vergilerinin doğru tespiti de büyük önem taşımaktadır. Gümrük Kanunu'nun 3/26 ncı maddesinde gümrüklenmiş değer "Uluslararası Kıymet Sözleşmesine göre belirlenecek; ithal eşyası için eşyanın CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamı.." olarak, 3/8(a) maddesinde gümrük vergileri "ilgili mevzuat uyarınca eşyaya uygulanan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümü" olarak, 3/9(a) maddesinde ithalat vergileri "eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve mali yükler" olarak tanımlanmıştır.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, farklı olduğu tespit edilen eşyanın tabi olduğu gümrük vergilerinin tespit edilebilmesidir. Ancak eşyanın serbest dolaşımına girişinde ortaya çıkması bazı şartlara bağlı olup, doğup doğmayacağı bu şarta bağlı vergi veya mali yüklerin iyi değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin gümrük vergileri içinde yer alan Kaynak Kullanımını Destekleme Fonunun (KKDF), eşya bedeli serbest dolaşıma giriş beyannamesinin tescil tarihine kadar yurt dışına gönderilmeyen belirli ödeme şekillerinde ortaya çıktığı için Transit Beyanı aşamasında bu verginin doğup doğmayacağı bilinemediğinden, gümrüklenmiş değer hesabına katılması mümkün değildir.

Gümrük Kanunu'nun 235/5 inci maddesinin uygulanacağı muhatap/yükümlü, Transit Beyanının TIR Sözleşmesi ya da Ortak Transit Sözleşmesi kapsamında yapılıp yapılmadığına göre tespit edilmesi gerekmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ise; ceza uygulamasında müteselsil sorumluluk mümkün olmayıp ancak iştirak hali bulunabilmektedir. Müteselsil sorumlulukta herhangi bir taraftan yapılan tahsilatın yeterli olmasına karşın, iştirak halinde tüm taraflardan ayrı ayrı tahsilat yapılması gerekmektedir.

Konu TIR Sözleşmesi kapsamında yapılan transit beyanı için değerlendirildiğinde Gümrük Genel Tebliği (TIR İşlemleri) (Seri No: 1)'in 3/(cc) maddesinde "TIR Sözleşmesinin ilgili hükümlerine uygun olarak adına TIR karnesi düzenlenen, eşyanın TIR rejimine tabi tutulması amacıyla hareket gümrük idaresine sunulan TIR karnesinde adına gümrük beyanında bulunan ve taşıtın, taşıt dizisinin veya konteynerin yükü ile bu yüke ilişkin TIR karnesinin hareket, yol boyu ve varış gümrük idarelerine sunulmasından ve TIR Sözleşmesinin ilgili diğer hükümlerine uyulmasından sorumlu olan kişi" olarak TIR Karnesi Hamili gösterilmiştir. Bununla birlikte TIR Karneleri Himayesinde Uluslararası Eşya Taşınmasına Dair Gümrük Sözleşmesi (1975 TIR Sözleşmesi)'nde Kefil Kuruluş sadece vergilerin ödenmesinden sorumlu tutulmuş olup müeyyide/cezalar için her hangi bir sorumluluk verilmemiştir.

Ortak Transit Sözleşmesi kapsamında yapılan Transit Beyanında ise 2012/3686 sayılı BKK eki Ortak Transit Rejimine İlişkin Sözleşmenin, Asıl Sorumlu, Eşyanın Taşıyıcısı ve Alıcısının Sorumlulukları Başlıklı 8'inci maddesi;

"1. Asıl sorumlu;

(a) Eşyayı tam ve sağlam olarak ve gerekli belgelerle birlikte belirlenen süre sınırı içinde

yetkili makamlar tarafından alınan ayniyet önlemlerine uygun olarak varış idaresine sunmakla,

(b) Ortak transit rejimiyle ilgili diğer hükümlere uymakla,

(c) Kontrolden sorumlu yetkili makamlarca talep edildiğinde ve belirlenen süre içinde, hangi yolla verildiğine bakılmaksızın gerekli tüm bilgi ve belgeleri sunmak gerekli tüm yardımı sağlamakla yükümlüdür.

2. Asıl sorumlunun birinci fıkra kapsamındaki yükümlülükleri saklı kalmak kaydıyla, ortak transit rejimi kapsamında taşındığını bilerek eşyayı kabul eden taşıyıcı veya alıcı da öngörülen süre sınırına kadar ve yetkili makamlarca alınan ayniyet önlemlerine uygun olarak varış idaresine gerekli belgeler ile birlikte eşyayı tam ve sağlam olarak sunmakla yükümlüdür” hükümlerini içermektedir.

Eşyaların Karayolundan Uluslararası Nakliyatı İçin Mukavele Sözleşmesi'nin (CMR Sözleşmesi) Taşımacının Sorumlu Olduğu Kişiler başlıklı 3'üncü maddesi “Bu Sözleşmenin uygulanması bakımından taşımacı, çalıştırdığı kişilerin ve taşımanın yapılması için hizmetlerinden yararlandığı diğer kimselerin görevleri sırasında hareket ve ihmallerinden sanki bu hareket ve ihmalleri kendisi yapmış gibi sorumlu olacaktır” ile Taşımacının Sorumluluğu başlıklı 17'nci maddesi;

“ 1. Taşımacı, yükü teslim aldığı andan, teslim edinceye kadar, bunların kısmen veya tamamen kaybindan ve doğacak hasardan sorumludur.

...

3. Taşımacı taşımayı yapmak için kullandığı kusurlu taşıtları, bu taşıtı kiraladığı kişinin veya vekilinin yahutta çalışanlarının hata ve veya ihmallerinden dolayı sorumludur.” hükümlerine amirdir.

Sözleşme hükümlerine göre Asıl Sorumlu ve taşıyıcı, eşyanın beyanının doğruluğundan sorumlu olup, burada eşyanın Türkiye'deki alıcısı konumunda olan firmanın, eşyanın Transit Rejimi altındayken her hangi bir beyanı bulunmadığından cezaya taraf yapılması da pek mümkün değildir. Ancak, olayla ilgili olarak Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamına giren durumların tespiti halinde yapılacak takibat açısından bakıldığında; konunun suç ve cezanın kişiselliği ilkesi kapsamında değerlendirilerek asıl sorumlu, taşıyıcı, şoför veya alıcı gibi bir ayırım yapılmadan suçu gerçekleştiren veya teşebbüs eden kişilerin tespitinin yapılması, suça birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında ayrı ayrı takibata geçilmesi gerekmektedir.

Konu genel olarak ve Yargı Kararları çerçevesinde değerlendirildiğinde; belirgin bir şekilde farklı cinsten eşya ayırımının, cezayı oluşturan gümrüklenmiş değer ve eşya kıymetinin tespitinin, ceza uygulanacak kişilerin tespitinin doğru olarak yapılmasının Yargı Merciiine intikal eden olaylarda gereksiz yere idare aleyhine neticelenen davalar ile takipsizlik kararlarını önemli ölçüde azaltacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Kaynaklar:

Gümrük Kanunu

Gümrük Yönetmeliği

Uzlaşma Yönetmeliği

Sözleşmeler

Tebliğler

Genelgeler

Tasarruflu yazılar

www.pcgumruk.com